

ارزیابی تأثیر گردشگری مذهبی در امنیت محیط‌های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان کرمان)

مرضیه پورجوپاری^{۱*}، جواد بذرافشان^۲، علی خدادادی^۳

۱. دانش‌آموخته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

۲. دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

۳. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول، Email: pourjoopary2020@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۷ دی ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۲۵ مهر ۱۴۰۱

چکیده

مقدمه: امروزه در جهان، امنیت مهمترین فاکتور در تدوین استراتژی‌های توسعه گردشگری پایدار به‌شمار آمده، و با آن ارتباط مستقیم دارد. به صورتی که امنیت گردشگری می‌تواند منجر به توسعه اقتصاد محلی، افزایش اشتغال و سطح درآمد جوامع بومی، بالاخص نواحی روستایی گردد.

هدف: هدف از پژوهش حاضر؛ ارزیابی تأثیر گردشگری مذهبی در امنیت محیط‌های روستایی در قالب سه فاکتور امنیت ارتباطی، اجتماعی و زیست‌محیطی می‌باشد.

روش‌شناسی: واحد تحلیل در این مطالعه روستا بوده و جامعه آماری آن از دو گروه جامعه میزبان (۱۰۱ نفر) و خبرنگاران (۲۴ نفر) تشکیل شده است. لذا از طریق پرسشنامه محقق ساخته که روایی و پایایی آن نیز تأیید شده، انجام گرفته است. جهت تجزیه و تحلیل، وزن‌دهی و رتبه‌بندی معیارها از روش MABAC و FAHP، استفاده شده است.

قلمرو جغرافیایی پژوهش: قلمرو جغرافیایی پژوهش شامل روستاهای شهرستان کرمان در استان کرمان می‌باشد، این شهر در میان دشت کرمان از شمال به دشت زنگی‌آباد و زرنده، از جنوب به دشت ماهان، از شرق به ارتفاعات صاحب‌الزمان و جنگل قائم، از غرب به کوه‌های حد فاصل دشت کرمان و رفسنجان و دره باغین، محدود می‌شود.

یافته‌ها و بحث: یافته‌های پژوهش نشان داده که میانگین وزنی اثرگذاری گردشگری مذهبی بر امنیت جامعه محلی در سطح ۹۹ درصد معنادار بوده. به صورتی که بعد ارتباطی امنیت با ارزش وزنی ۰/۵۲۴ و بعد زیست‌محیطی با ارزش وزنی ۰/۱۸۷ به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین اهمیت را به خود اختصاص داده‌اند.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاکی از آن است که به لحاظ نامنی، روستاهای لنگر و حجت‌آباد به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین رتبه را داشته‌اند. بر این اساس با بر طرف نمودن نقاط ضعف امنیتی روستاها می‌توان نقش بسزایی در توسعه گردشگری و بالا بردن امنیت محیط‌های روستایی منطقه ایفا نمود.

کلیدواژه‌ها: گردشگری مذهبی، گردشگری روستایی، امنیت گردشگری، کرمان.

مقدمه

از آنجا که در دنیای امروز سفر از ضروریات زندگی اجتماعی و مهم‌ترین عامل برقراری ارتباطات مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است، (UNWTO, 2007: 11) از جهتی احساس امنیت نیز امری ضروری در حوزه گردشگری است. و این احساس امنیت در زمان سیر در تعامل با محیط اجتماعی خود حاصل می‌شود. (شربتی و عمو زادمهدیرجی، ۱۳۹۵: ۲۴-۲۵) به نحوی که شاخصه مهم حیات اجتماعی سالم در هر جامعه‌ای وجود میزان قابل قبولی از امنیت در آن برای کلیه شهروندان است (حاتمی‌نژاد و دیگران، ۱۳۹۸: ۳). لذا آرامش، رشد، شکوفایی انسان، بروز همه استعدادها و خلاقیت‌ها و نیل به همه کمالات انسانی در سایه امنیت به دست می‌آید (کیانی‌سلمی و مهرابی، ۱۳۹۶: ۲۳۰).

گردشگری مذهبی در زمره قدیمی‌ترین و پررونق‌ترین گونه‌های گردشگری در گذشته و حال سراسر جهان است که قدمت آن به قدمت خود فرهنگ دینی می‌رسد. امروزه گردشگری مذهبی با همه اجزاء و گونه‌های مختلف، به سبب ویژگی‌های ساختاری و کارکردی بارز خود توانسته است در متن گردشگری جهانی جای گیرد، به طوری که حوزه نفوذ آن بر اساس برآورد سازمان جهانی سفر و جهانگردی، ۲۶ درصد کل جریان‌های گردشگری جهان است. (محمودی و دیگران، ۱۳۹۴: ۷۲) این در حالی است که ایران به لحاظ موقعیت فرهنگی - مذهبی خود از جایگاه خاصی در زمینه گردشگری مذهبی برخوردار بوده و پتانسیل بالایی جهت رشد و توسعه دارد. در حال حاضر ۹۴۸۷ زیارتگاه در سطح کشور وجود دارد که از این تعداد، ۷۹۳۳ زیارتگاه، معادل ۸۳/۶ درصد در نواحی روستایی قرار دارند. همچنین ۴۳۱۹ زیارتگاه معادل ۴۵/۵ درصد، در زمره آثار ثبت شده در فهرست میراث ملی قرار دارند که علاوه بر داشتن جاذبه‌ی زیارتی به لحاظ برخورداری از بنای با ارزش، دارای جاذبه‌های فرهنگی - تاریخی نیز هستند (محمودی و دیگران، ۱۳۹۴: ۷۲).

گردشگری از مهم‌ترین راهبردهای توسعه روستایی و اجتماعات محلی است که در صورت برنامه‌ریزی مناسب می‌تواند موجبات توسعه روستایی را در بخش‌های مختلف فراهم نماید. با این وجود شواهد نشان می‌دهد متناسب با شرایط جوامع میزبان و نحوه برخورد با این پدیده، اثرات گردشگری بر جوامع محلی متفاوت بوده و در برخی از فضاهای جغرافیایی اثرات مثبت و در برخی موارد اثرات منفی را به همراه داشته است. در حال حاضر ۳۰۰ بقعه، امام‌زاده و اماکن مذهبی در استان کرمان وجود دارد. (مصاحبه با قاسمی زاده، مدیرکل اوقاف استان کرمان: ۱۳۹۹) که علاوه بر استفاده گردشگران از این جاذبه‌ها، جامعه محلی یا میزبان نیز به نوعی هم از نگاه گردشگری و هم اقتصادی از آن بهره‌مند هستند. اما در طول چند سال اخیر این روند به خاطر مسائل سوئی که به وجود آمده دچار اختلال شده است. به نحوی که آمار تشکیل پرونده (سرقت، توهین، تهدید، تخریب اموال و ضرب و جرح) در برخی از پاسگاه‌های (مچی‌آباد، جوپار، ماهان) شهرستان کرمان روند افزایشی داشته است (مصاحبه با پاسگاه انتظامی منطقه، ۱۳۹۹). بصورتی که در جدول ذیل آمده است:

جدول ۱. آمار تشکیل پرونده در برخی از روستاهای شهرستان کرمان

ردیف	سال			روستا
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱	۹۴۷	۷۴۴	۵۲۲	مچی‌آباد
۲	۸۵۲	۷۲۶	۸۱۳	جوپار
۳	۳۲۹۴	۲۷۷۳	۲۴۰۷	ماهان

منبع: مطالعات میدانی نویسندگان، ۱۳۹۹.

با توجه به تعداد شکایات صورت گرفته در فصول مختلف سال و نظر به اینکه ورود گردشگران در تعطیلات بهاری و تابستانی اتفاق افتاده است، و اینکه بیشتر گردشگران در این فصول به منطقه و مخصوصاً مکانهای مذهبی وارد می-شوند، باعث ناامنی آنها شده است. بنابراین، پژوهش حاضر با آگاهی از موضوع فوق سعی دارد اثرات گردشگری مذهبی بر امنیت جامعه محلی ساکن در روستاهای هدف شهرستان کرمان را بررسی نماید.

گردشگری بخش مهمی از سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی توسعه کشورها است (Stasiukynas et al, 2013: 929). اثرات اقتصادی گردشگری روستایی حوزه‌ای پربار برای تحقیقات در میان طیفی از دانشمندان علوم اقتصادی بوده است که غالباً بر نقش گردشگری در مقام یک نوش دارو برای حل تمام بیماری‌های اقتصادی و اجتماعی نواحی روستایی اشاره شده است (Hall and Page, 2014: 225). به نحوی که سازمان گردشگری جهانی، اظهار داشته که توسعه گردشگری می‌تواند سهم مهمی در سه بخش (اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی) ایفا کند (Reihanian et al, 2012: 223). از طرفی توسعه صنعت گردشگری در هر کشور نشان از ثبات امنیت ملی در آن کشور است و نیز زمانی گردشگری در کشور رونق می‌یابد که توجه دولت آن برای تأمین امنیت گردشگران بیشتر شده باشد. از آنجائی که مقاصد گردشگری در تمام نقاط مختلف یک کشور پراکنده است، در صورتی که امنیت در این مناطق تأمین شود، ضریب امنیت ملی آن کشور نیز افزایش می‌یابد (افشار و قریشی، ۱۳۹۳: ۸). در واقع ارضای نیازهای ایمنی، یک احساس ذهنی مثبت به دنبال دارد که به موجب آن، انسان احساس جسارت و شجاعت بیشتری می‌کند. همچنین ارضای نیاز ایمنی، حرکت به سمت ارضای نیازهای بالاتر را امکان‌پذیر می‌سازد و فرد را به ظاهر شدن و کسب مهارت‌ها و تسلط برمی‌انگیزد، در حالی که با در معرض خطر قرار گرفتن امنیت، شخص به نیازهای سطح پایین برمی‌گردد (شربتبی و عموزاد مهدیرچی، ۱۳۹۵: ۲۷). بنا بر عقیده کارشناسان، گردشگری اگر بدون انجام تجزیه و تحلیل‌های امنیتی و سیاسی دقیق توسعه و تکامل یابد قطعاً کامل نخواهد بود (افشار و قریشی، ۱۳۹۳: ۸). ذکر این نکته لازم است که آنچه "امنیت گردشگری" نامیده می‌شود تنها حفاظت از شر دزدان و تبهکاران نیست، نحوه برخورد نیروی انتظامی، نحوه فعالیت کسبه، محدود بودن ساعات کسب و کار کسبه در ارتباط با گردشگری به دلیل نداشتن امنیت پس از ساعات مقرر است، در صورتی که بسیاری از درآمدهای گردشگری از طریق تفریحات شبانه بدست می‌آید (آقائی و محمدی، ۱۳۹۸: ۵۱).

گردشگری و گذران اوقات فراغت به شیوه‌ای جدید، پدیده‌ای پیامدی و جزء جدایی ناپذیر جامعه صنعتی و حلقه‌های مهم در بازار تولید است؛ اما زیارت و گردشگری که ریشه در باورها و اعتقادهای دینی - مذهبی دارد، به مفهوم تخصصی خود فراتر از وابستگی به زمان و اوقات فراغت، عامل مهم جغرافیای انسانی در شکل‌گیری مسافرت، ایجاد تمرکز و چشم اندازهای فرهنگی است. با این وجود امروزه گردشگری مذهبی با همه اجزاء و گونه‌های مختلف، به سبب ویژگی‌های ساختاری و کارکردی خاص، توانسته خود را در متن گردشگری جهانی جای دهد (آقائی و محمدی، ۱۳۹۸: ۷۶). در این بین عوامل و به نوعی متغیرهایی بر سطح این نوع گردشگری و بعضاً محیط روستایی تأثیر خواهد گذاشت که در ادامه به این موضوع پرداخته خواهد شد:

متغیرها عواملی هستند که بر پدیده‌ها و بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند؛ و از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند. منتها میزان و ارزش تأثیر ثابت نیست و نقش آنها پایدار نیست اما قابل اندازه‌گیری هستند (حاجی‌نژاد و دیگران، ۱۳۹۴: ۸). بنابراین در پژوهش حاضر، جهت بررسی مسأله خواسته شده، به مطالعه برخی از متغیرهای مرتبط با امنیت گردشگری پرداخته شده:

امنیت روانی؛ میزان آرامش و امنیتی که گردشگر در محیط یا کشور مورد بازدید برخوردار می‌باشد. امنیت فیزیکی؛ وجود امنیت در محدوده شهر محل اقامت و نیز در فاصله بین شهرها و جاده‌هایی که گردشگران مسافرت می‌کنند. **امنیت اجتماعی و فرهنگی؛** توجه به حریم شخصی و خصوصی گردشگران و توجه به آزادی‌های فردی و اجتماعی و فرهنگی آنان و نیز توجه به انتظارات فرهنگی گردشگران (آقائی و محمدی، ۱۳۹۸: ۵۴).

در زمینه مسائل امنیتی روستاها بویژه امنیت گردشگری تحقیقاتی در داخل و خارج از کشور انجام شده است که در ادامه به تعدادی از نتایج آنها اشاره می‌شود:

کیانی‌سلمی و مهربابی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان شناسایی عوامل موثر بر امنیت گردشگری و نقش آن در رضایت، وفاداری و جذب گردشگران اصفهان دریافتند که؛ جنبه‌های دیداری و ملموس امنیت با بار عاملی ۰/۹۳ در جایگاه نخست و امکانات کالبدی با بار عاملی ۰/۹ در رتبه دوم تبیین امنیت از نظر گردشگران قرار دارد. حسینائی و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی تحت عنوان بررسی تأثیر حضور پلیس بر احساس امنیت اجتماعی افراد در تفرجگاه‌ها را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها نشان از آن بوده که مردم در حضور پلیس بخصوص به صورت استقراری و گشت‌زنی احساس امنیت خوبی دارند. لذا به لحاظ احساس امنیت و مؤلفه‌های آن در تفرج‌کنندگان بین حضور فیزیکی و نمادی پلیس تفاوت معنادار وجود دارد. ذال و همکاران (۱۳۹۵) اثرات گردشگری مذهبی بر فضاهای روستایی اوجی‌آباد شهرستان آمل را بررسی نمودند. ایشان دریافتند که گردشگری مذهبی بر توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی روستای اوجی‌آباد اثر یکسانی نداشته است. از میان ابعاد مورد مطالعه در این روستا، بعد اقتصادی بیشترین تأثیر را از پدیده‌ی گردشگری پذیرفته است که این وضعیت نشانگر درگیر شدن و تحت تأثیر قرار گرفتن افراد مختلف و مشاغل متنوع از پدیده‌ی گردشگری است. شربت‌ی و عموزاد مهدیرجی (۱۳۹۵) نقش امنیت اجتماعی در توسعه گردشگری نواحی مرزی استان گلستان را تحلیل نمودند که دریافتند بین افزایش امنیت اجتماعی و توسعه گردشگری در نواحی مرزی رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین عملکرد و اطلاع‌رسانی امنیتی نیروی انتظامی و ارتقای امنیت گردشگری رابطه معنی‌داری وجود دارد. آقاجانی و فراهانی‌فرد (۱۳۹۴) گردشگری مذهبی و عوامل مؤثر بر آن در ایران را مورد مطالعه قرار دادند که نتایج پژوهش نشان داد گردشگری از نگاه اسلام اهمیت بسیاری دارد و می‌توان آینده گردشگری مذهبی در ایران را مثبت ارزیابی کرد. محمودی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان واکاوی اثرات گردشگری مذهبی بر توسعه اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی شهر مشهد به این نتیجه دست یافتند که گردشگری مذهبی با ویژگی‌های ساختاری و کارکردی‌اش، عاملی مهم جهت احیاء اقتصاد روستاهای دارای این امتیاز و سایر روستاهای مجاور محسوب می‌شود. محمدی یگانه و همکاران (۱۳۹۲) در موضوعی با عنوان نقش گردشگری مذهبی در توسعه روستایی، با تأکید بر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی روستای قیچاق شهرستان میان‌دوآب به این نتیجه رسیدن که گردشگری مذهبی در بین ابعاد اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و زیست محیطی تنها در بعد کالبدی بهبود وضعیت کیفیت زندگی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه به همراه داشته است.

لیو (۲۰۱۷) آسیب‌پذیری گردشگری و انعطاف‌پذیری به تروریسم را بررسی کرده است. که یافته‌ها دلالت بر آن دارد، امنیت شخصی یک نگرانی عمده برای گردشگران است و اکثر توریست‌ها به دنبال مقصدهای امن و اجتناب از مقاصدی هستند که توسط تروریسم گرفتار شده‌اند. ژوزف سیمپسون^۲ و همکاران (۲۰۱۶) در بررسی اثر امنیت بر وفاداری گردشگران آمریکائی، معتقد است درک از اثربخشی نیروهای امنیتی بر توصیه احتمالی مقصد گردشگری به دیگران اثرگذار است. مورات پیام^۳ (۲۰۱۶) امنیت گردشگران و نیاز به پلیس گردشگری در بوسنی و هرزگوین را مورد توجه قرار داده است. مطالعات انجام شده در گردشگری بیان می‌کند ایمنی و امنیت یک عامل با اهمیت رو به رشد در انتخاب آن مقصد برای داشتن تعطیلات صلح‌آمیز است. به طوری که ایمنی و امنیت به عنوان عنصری رقابتی در جذب گردشگر لحاظ می‌شود. بدون شک می‌توان چنین ادعا کرد، ایمنی و امنیت در آینده نزدیک گردشگری را به فروش می‌رساند. بنابراین، اعتقاد این است که «پلیس گردشگری» ممکن است در ایجاد تصویر مناسب مقصد و بهبود بازار گردشگری کمک کند. منینتر و تران^۴ (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدید گردشگری مذهبی در استان نونگ‌خای تایلند دریافتند؛ به منظور بهبود پتانسیل برای گردشگری مذهبی در استان

1. Liu

2. Joseph J. Simpson

3. Mehmet Murat Payam

4. Maneenet & Tran

نوبت‌های برای ایجاد یک برنامه اقامت معبد، موارد زیر مورد تأکید است: تنوع فعالیت‌های مذهبی برای گردشگران؛ بهبود منابع انسانی در گردشگری؛ تنظیم وسایل نقلیه خدمات عمومی برای رفتن به معابد؛ و روابط گسترده عمومی و همکاری با ذینفعان. قاسمی و همکاران (۲۰۱۴) نقش امنیت در افزایش گردشگران خارجی ایران را مورد بررسی قرار داده که نتایج این تحقیق دلالت بر آن دارد که ۵۵ درصد گردشگران خارجی در بدو ورود ذهنیت منفی نسبت به امنیت در ایران داشته‌اند. این بدبینی و بازشناسی غلط در ۸۰ درصد افراد هنگام خروج اصلاح شده و از وضعیت امنیت در ایران راضی بوده‌اند. امین (۲۰۱۳) در پژوهش خود با عنوان گردشگری مذهبی در مصر با مقایسه استراتژی کشورهای مختلف در گردشگری، نقش دولت و سازمانهای مربوطه را بعنوان مهم‌ترین عامل در این امر مطرح نظر قرار داده است.

از آنجا که مطالعات صورت گرفته در زمینه امنیت گردشگری، خصوصاً در روستاها کافی به مقصود نبوده، لیکن با توجه به نتایج آنها این استنباط مطرح است که، مقوله‌ای تأثیر گردشگری مذهبی در جهت توسعه امنیت محلی روستائیان می‌تواند: فرایندی برای برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت امنیتی روستاها بوده، سبب پیوند عوامل تأثیرگذار بر این روند شود، و از سویی پویایی امنیتی روستایی، تأثیر مثبتی بر توسعه گردشگری، اطمینان از امنیت منطقه ارزش ویژه به گردشگری بخشیده، و نهایتاً توسعه گردشگری مذهبی ناحیه را به همراه داشته باشد. با این حال، در تحقیق حاضر سعی شده است که با مطالعه میدانی و استفاده از مدل‌های FAHP (وزن‌دهی) و MABAC (اولویت‌بندی) به بررسی اثرات گردشگری مذهبی بر امنیت جامعه محلی ساکن در روستاهای هدف شهرستان کرمان پرداخته شود.

روش شناسی

تحقیقات علمی را بر اساس چگونگی گردآوری داده‌های مورد نیاز طرح تحقیق می‌توان به تحقیقات توصیفی یا غیرآزمایشی و تحقیقات آزمایشی تقسیم کرد (حافظنیا، ۱۳۸۷: ۴۷). بر این اساس تحقیق حاضر به جهت گردآوری داده‌ها بصورت کاملاً طبیعی و بدون دستکاری در زمره تحقیقات توصیفی (غیرآزمایشی) محسوب می‌شود.

با توجه به پتانسیل بالای شهر کرمان به عنوان مقصد گردشگری، در این پژوهش سعی بر آن بوده است تا میزان اهتمام به وضعیت فعلی امنیت گردشگری در سه مقوله: ارتباطی، اجتماعی، زیست‌محیطی و زیرشاخه‌های آنها در این منطقه، بر مبنای مدل FAHP و MABAC مورد ارزیابی قرار گیرد. به این منظور ۱۰۱ نفر از جامعه میزبان و خبرنگاران شهرستان کرمان مورد پرسش قرار گرفتند تا در رابطه با وضعیت فعلی گردشگری مذهبی و تأثیر آن بر امنیت محیطی روستاهای منطقه اظهار نظر کنند. برای بررسی عوامل موثر بر امنیت گردشگری در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان کرمان از طریق روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی فازی FAHP جهت وزن‌دهی به عوامل اصلی و فرعی و سپس رتبه‌بندی روستاهای مورد مطالعه از طریق روش MABAC صورت پذیرفت.

فرایند تحلیل سلسله مراتبی فازی (FAHP) به دنبال آشکار شدن ایرادات و مشکلات تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، از جمله وجود مقیاس نامتوازن در قضاوتها، عدم قطعیت، نادقیق بودن مقایسات زوجی و عدم انعکاس کامل تفکر انسانی به سال ۱۹۸۳ برای نخستین بار توسط دو پژوهشگر هلندی به نام وان لارهوفن و پدریک پیشنهاد گردید. این روش با جایگزینی اعداد فازی مثلثی در ماتریس مقایسات زوجی و بر مبنای حداقل مجذورات لگاریتمی بنا نهاده شده است. (پورطاهری، ۱۳۸۹: ۲۰۲؛ عطائی، ۱۳۸۹: ۱۰۳ و حبیبی و دیگران، ۱۳۹۳: ۶۳) روش ماباک از جمله جدیدترین روش‌های تصمیم‌گیری چند معیاره است که در مرکز تحقیقات دانشگاهی دفاعی بلگراد توسعه یافته و به منظور وزن‌دهی به معیارها و نیز ارزیابی گزینه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. (Dalalah, 2011: 8384-8391)

1. Ghasemi

2. Amin

پس از محاسبه وزن معیارها به منظور ارزیابی گزینه‌ها مقدار توابع معیار برای هر گزینه محاسبه شده و فاصله تابع معیار از مرز تخمین ناحیه تعریف می‌شود که این فاصله مبنای رتبه‌بندی گزینه‌ها قرار می‌گیرد. باتوجه به مطالعاتی که در این تحقیق صورت گرفته است، ایجاد یک فضای امن که بتواند به بهترین حالت یک مکان را در جملات قصار برای گردشگران و محیط روستایی بالقوه نمایان کند، بطور بسیار کارآمد باعث جذب آنها خواهد شد. بنابراین تأثیر گردشگری مذهبی به عنوان متغیر مستقل در حوزه‌های امنیتی، اجتماعی و زیست‌محیطی و توسعه امنیتی محیط‌های روستایی به عنوان متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفته است. ابزار اصلی جمع آوری داده‌ها و سنجش متغیرهای مستقل پرسشنامه محقق ساخته است، که دو پرسشنامه یکی مقایسات زوجی و دیگری با طیف لیکرت جهت پاسخگویی خبرگان و جامعه میزبان ساخته شد و پردازش و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار اکسل صورت گرفته است. به منظور حل مسئله مطابق با روش FAHP وزن هر شاخص بر اساس نظرات ۲۴ خبره احصا شده است. که در این مرحله به وزن‌دهی شاخص‌ها بر اساس FAHP پرداخته شده است.

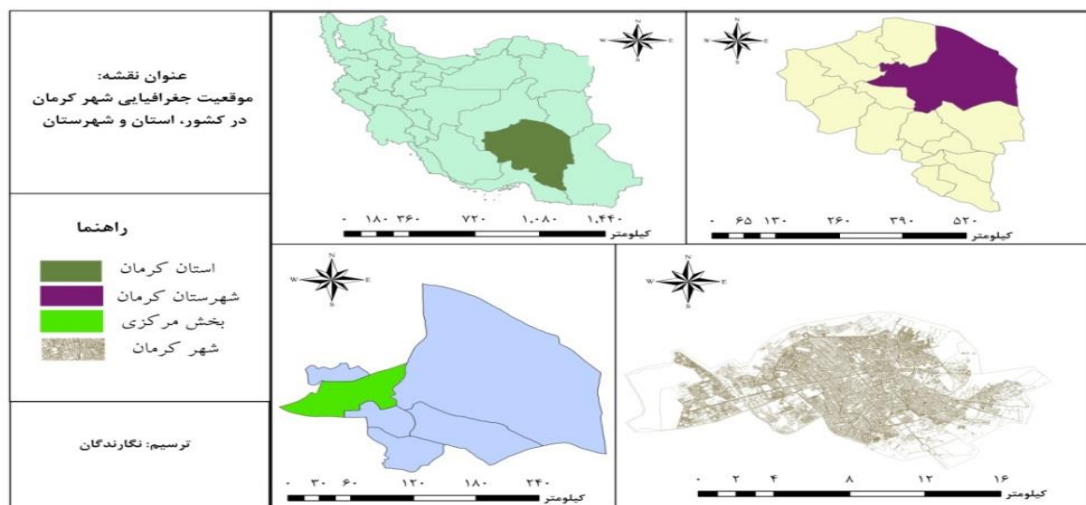
جدول ۲. ماتریس شاخص‌ها و عوامل مورد بررسی در تحقیق

شاخص‌ها	زیرشاخص‌ها
ارتباطی	حضور استقرار پلیس، حضور گشت زنی پلیس، حضورنمادین پلیس، اعتماد روستاییان به پلیس، مراجعه روستاییان به پلیس هنگام وقوع جرم و همکاری پلیس با روستاییان بعد وقوع جرم
اجتماعی	تفریحات غیرمجاز، خرید و فروش مواد مخدر، ایجاد نزاع و درگیری توسط گردشگران، سرقت از منازل روستاییان، سرقت وسایل نقلیه و لوازم آن، سرقت از باغات و مزارع و ایجاد مزاحمت برای نوامیس روستاییان
زیست‌محیطی	آلودگی صوتی، افزایش زباله، ازبین بردن بافت روستایی، آسیب رساندن به باغات و کشتزارها و عدم رعایت بهداشت در روستا

منبع: محمدی یگانه و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۵.

قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهر کرمان، مرکز استان و بین ۵۶ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۵۷ درجه و ۰۹ دقیقه طول شرقی، ۳۰ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۰ درجه و ۱۹ دقیقه عرض شمالی، و در ارتفاع ۱۷۵۵ متری از سطح دریا واقع شده است. مساحت این شهر ۱۴۰۰۰ هکتار می‌باشد و در یک موقعیت پایکوهی قرار دارد. این شهر در میان دشت کرمان از شمال به دشت زنگی‌آباد و زرنده، از جنوب به دشت ماهان، از شرق به ارتفاعات صاحب الزمان و جنگل قائم، از غرب به کوه‌های حد فاصل دشت کرمان و رفسنجان و دره باغین، محدود می‌شود (شهرداری کرمان، ۱۳۹۵).

شکل ۱. نقشه موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

یافته‌ها و بحث

در این مرحله جهت سنجش موضوع مورد بررسی، با نظرخواهی از کارشناسان (۲۴ نفر) مرتبط با مسائل روستایی به طریق طراحی سوالات تشریحی، تستی و جلسات توجیهی، جویای عوامل مؤثر بر امنیت سکونتگاه‌های روستایی شهرستان کرمان شده‌ایم. که از این تعداد ۴ نفر دهیار (کلاً مرد) با سطح تحصیلی دیپلم تا لیسانس، ۸ نفر از عوامل بخشداری (۵ مرد و ۳ زن) در مقاطع دیپلم تا فوق لیسانس، ۶ نفر از اعضای شورای منطقه (کلاً مرد)، ۶ نفر از کارکنان میراث فرهنگی (۲ زن و ۴ مرد) و همچنین ۱۰۱ نفر از جامعه میزبان سوال گردید.

در ارزیابی جامعه میزبان از بررسی عوامل مؤثر بر امنیت سکونتگاه‌های روستایی با توجه به داده‌های توصیفی بدست آمده از پرسشنامه‌های جمع آوری شده نتایج نشان می‌دهد که از تعداد ۱۰۱ نفر: ۶۸ نفر (۶۹/۳ درصد) مرد و تعداد ۳۲ نفر (۳۰/۷) زن بودند که ۱۵ نفر (۱۴/۷ درصد) دارای تحصیلات ابتدائی، ۱۸ نفر (۱۹ درصد) زیر دیپلم، ۳۲ نفر (۳۲/۸ درصد) دیپلم، ۲۱ نفر (۲۰/۷ درصد) فوق دیپلم، ۸ نفر (۷/۸ درصد) کارشناسی و ۴ نفر (۳/۴ درصد) کارشناسی ارشد و بالاتر بوده‌اند. تعداد ۱۷ نفر (۱۷/۲ درصد) کمتر از ۳۰ سال، ۲۰ نفر (۲۰/۷ درصد) بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۳۲ نفر (۳۱/۹ درصد) بین ۴۰ تا ۵۰ سال، ۳۰ نفر (۳۰/۲ درصد) بالای ۵۰ سال سن داشتند.

با توجه به نتایج آزمون پیرسون مشخص گردید بین گردشگری مذهبی با امنیت روستاها در سطح ۹۹ درصد رابطه معنادار و مثبت بوده است. از سویی در بین عوامل امنیت روستاییان شهرستان کرمان مشخص گردید، عامل ارتباطی دارای کلیدی‌ترین تأثیر و شاخص‌های اجتماعی و زیست محیطی دارای کمترین تأثیر بوده‌اند. در مجموع، گردشگری مذهبی توانسته است حدود ۲۹٪ واریانس امنیت روستاها در محدوده مطالعاتی را تبیین نماید. به صورتی که در جدول شماره ۳ نشان داده شده: شاخص ارتباطی دارای بالاترین وزن می‌باشد. سپس در بررسی زیرمعیارهای در زیرشاخص‌های ارتباطی: اعتماد روستاییان به پلیس دارای بالاترین وزن و حضور استقرار پلیس کمترین وزن را به اختصاص داده‌اند (جدول شماره ۴). این موضوع بدان خاطر است که منطقه مورد نظر از لحاظ عوامل استقرار پلیس دارای ضعف می‌باشد. در گام دوم (جدول شماره ۵) به بررسی زیرمعیارهای اجتماعی پرداخته شد که: بالاترین امتیاز به تفریحات غیرمجاز تعلق گرفت. دلیل آن وجود زیاد این گونه خدمات غیرمجاز و عدم برخورد با آنها است. در گام سوم زیرمعیارهای زیست محیطی (جدول شماره ۶) مد نظر قرار گرفته که: عدم رعایت بهداشت در روستا با بالاترین اهمیت بعنوان مهم‌ترین شاخص شناسایی گردید. و این امر بدان معنا می‌باشد که دارای ضعف عوامل و وسایل دفع زباله در این منطقه می‌باشد. سرانجام با بکارگیری مدل‌های مورد نظر پژوهش (FAHP و MABAC)، به شیوه وزن‌دهی و تحلیل در آنها به رتبه‌بندی معیارها و زیرمعیارهای پرداخته شد.

جدول ۳. اوزان نرمال سازی شده شاخص‌های ارتباطی، اجتماعی و زیست محیطی

ردیف	شاخص	وزن نرمال	وزن قطعی
۱	ارتباطی	۰/۵۲۴	۰/۵۵۶
۲	اجتماعی	۰/۲۸۹	۰/۳۰۷
۳	زیست محیطی	۰/۱۸۷	۰/۱۹۸
	جمع	۱	۱،۰۰۶

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

باتوجه به محاسبات انجام شده: شاخص ارتباطی با دارا بودن ۰/۵۲۴ دارای بالاترین وزن و به نوعی بیشترین تأثیر، و شاخص زیست محیطی با دارا بودن ۰/۱۱۱ دارای کمترین وزن و به عبارتی کمترین تأثیر بوده‌اند.

جدول ۴. اوزان نرمال سازی شده زیر شاخص های ارتباطی

ردیف	شاخص	وزن نرمال	وزن قطعی
۱	حضور استقراری پلیس	۰/۰۶۴	۰/۰۶۸
۲	حضور گشت زنی پلیس	۰/۰۶۷	۰/۰۷۱
۳	حضورنمادین پلیس	۰/۱۶۹	۰/۱۸
۴	اعتماد روستاییان به پلیس	۰/۳۵۲	۰/۳۷۵
۵	مراجعه روستاییان به پلیس هنگام وقوع جرم	۰/۱۹۶	۰/۲۰۹
۶	همکاری پلیس با روستاییان بعد وقوع جرم	۰/۱۵۳	۰/۱۶۲
	جمع	۱	۱/۰۶

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

همانطور که در جدول شماره ۴ آمده: از بین زیر شاخص های ارتباطی، اعتماد روستاییان به پلیس بالاترین و حضور استقراری پلیس کمترین وزن را به خود اختصاص داده‌اند. بنابراین در بین مردم زیر شاخص اعتماد روستاییان به پلیس بیشترین تأثیر را بر امنیت آنها خواهد داشت.

جدول ۵. اوزان نرمال سازی شده زیر شاخص های اجتماعی

ردیف	شاخص	وزن نرمال	وزن قطعی
۱	تفریحات غیرمجاز(استعمال مواد مخدر، مشروبات الکلی و ...)	۰/۳۱۶	۰/۳۳۹
۲	خرید و فروش مواد مخدر	۰/۱۱۶	۰/۱۲۵
۳	ایجاد نزاع و درگیری توسط گردشگران	۰/۰۷۲	۰/۰۷۷
۴	سرقت از منازل روستاییان	۰/۱۱۷	۰/۱۲۵
۵	سرقت وسایل نقلیه و لوازم آن	۰/۰۵۴	۰/۰۵۸
۶	سرقت از باغات و مزارع	۰/۰۶	۰/۰۶۵
۷	ایجاد مزاحمت برای نوامیس روستاییان	۰/۲۶۵	۰/۲۸۴
	جمع	۱	۱/۰۷

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

نتایج جدول بالا حاکی از آن است که: از بین زیر شاخص های اجتماعی، تفریحات غیرمجاز بالاترین و سرقت وسایل نقلیه و لوازم آن کمترین وزن را به خود اختصاص داده‌اند. لذا این امر نشان دهنده این موضوع می‌باشد که تفریحات غیرمجاز شیوع فراوانی داشته، و بر امنیت ساکنان روستاها تأثیر منفی خواهد گذاشت.

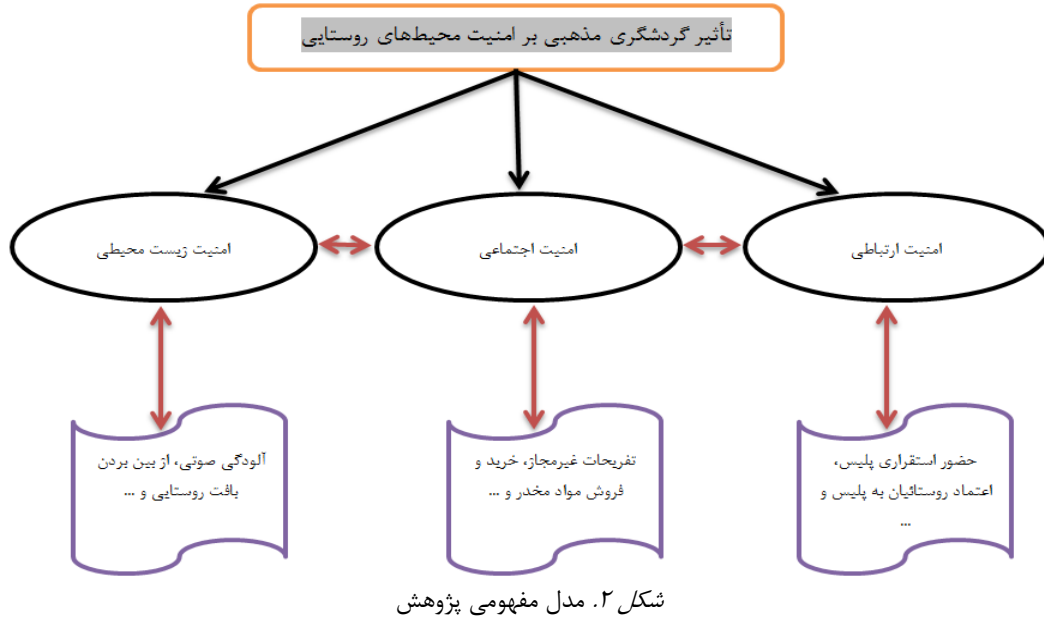
جدول ۶. اوزان نرمال سازی شده زیر شاخص های زیست محیطی

ردیف	شاخص	وزن نرمال	وزن قطعی
۱	آلودگی صوتی	۰/۰۸۴	۰/۰۸۹
۲	افزایش زباله	۰/۱۲۳	۰/۱۳۹
۳	از بین بردن بافت روستایی	۰/۰۷۴	۰/۰۷۸
۴	آسیب رساندن به باغات و کشتزارها	۰/۰۷۸	۰/۴۲
۵	عدم رعایت بهداشت در روستا	۰/۳۱	۰/۳۲۶
	جمع	۰/۶۶۹	۱/۰۵

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

بطوریکه در جدول ۶ مشاهده می‌شود: در زیرگروه شاخص‌های زیست‌محیطی، عدم رعایت بهداشت در روستاها بالاترین وزن را به خود اختصاص داده. بنابراین این مسئله می‌تواند یک مانع مهم بر سر راه جذب گردشگران از نگاه زیست‌محیطی باشد.

جدول ۷. ماتریس کمی شده زیرشاخص‌های امنیت گردشگری روستاها

شاخص‌ها	روستاها									
	کوثرخیز محمی آباد بالا	دهنده کاظم آباد	عبدل آباد	کوثر خیز محمی آباد پایین	اسماعیل آباد	حجت آباد	قناتقستان	لنگر	عرب آباد	سکنج
خرید و فروش مواد مخدر	۶/۷۳	۷/۱	۷/۰۷	۷/۴۶	۶/۷	۷/۷	۲/۲۹	۶/۴۵	۶/۷۷	۷/۳۹
ایجاد مزاحمت	۴/۶۴	۴/۸۸	۵/۳۶	۵/۳	۴/۷	۵/۶۱	۴/۵	۴/۳۹	۵	۵/۰۷
ایجاد نزاع و درگیری	۵/۶۲	۶/۳۸	۶/۷۱	۶/۸۴	۶/۴۴	۷/۳۳	۵/۷۴	۶/۰۶	۶/۶۹	۶/۸۴
سرقت از منازل	۳/۴۸	۱/۷۸	۴/۱۶	۱/۸۸	۱/۸۷	۴/۷۱	۳/۴۶	۳/۱	۳/۹۱	۴/۰۷
سرقت وسایل نقلیه	۴/۴۲	۴/۷۲	۴/۵	۴/۴۹	۳/۹۴	۵/۲۹	۴/۵۴	۴/۷	۳/۶۷	۴/۰۵
سرقت از باغات	۷/۴۸	۸/۰۸	۷/۷۹	۷/۹۱	۶/۸۳	۷/۷۱	۶/۴۲	۶/۷۸	۶/۹۳	۷/۴۱
تفریحات غیرمجاز	۷/۶۳	۱/۷۸	۷/۶۹	۷/۹۱	۷/۳۶	۸/۰۶	۷/۰۳	۶/۵۵	۱/۵۸	۸/۱۴
افزایش زباله	۸/۲۴	۸/۰۶	۸/۴	۸/۳۹	۱/۵۸	۸/۱۳	۱/۵۸	۷/۰۵	۱/۷۸	۸/۳۱

۵/۲۶	۵/۱۶	۵/۵۴	۵/۶۳	۴/۹۹	۵/۶۵	۴/۸۵	۴/۷۴	۵/۱۹	۵/۴۷	ازبین بردن بافت روستایی
۷/۷۷	۸/۰۶	۷/۶۵	۷/۹۱	۷/۳۲	۸/۲۱	۶/۸۴	۷/۱۹	۷/۱۲	۷/۹۳	آسیب رساندن به باغات و کشتزارها
۷/۳	۷/۶۴	۷/۸۱	۷/۶۷	۷/۵۱	۸/۴۷	۶/۹۸	۷/۱۳	۷/۶۶	۸/۲	عدم رعایت بهداشت در روستا
۵/۵۵	۵/۸۱	۵/۹۴	۵/۸۵	۵/۶۲	۷/۰۴	۵/۲۹	۵/۴۹	۵/۶۵	۶/۲۲	آلودگی صوتی
۵/۲۱	۵/۲۵	۵/۶	۵/۵۹	۳/۹۶	۵/۲	۴/۲۹	۴/۹۴	۵/۴۲	۵/۴۱	حضور گشت زنی پلیس
۴/۰۳	۴/۳۳	۴/۸	۴/۸۹	۳/۱۲	۴/۳۲	۱/۸۸	۴/۰۵	۴/۳۴	۴/۶۱	حضورنمادین پلیس
۷/۳	۷/۵۴	۸/۰۲	۷/۸۹	۶/۸۴	۸/۱۲	۶/۷۷	۷/۱۳	۷/۸۶	۷/۹۳	اعتماد روستاییان به پلیس
۱/۳۷	۷/۴۴	۷/۵۱	۷/۸۴	۶/۶۷	۷/۹۱	۷/۱۹	۷/۲۶	۸	۸/۲	مراجعه روستاییان به پلیس
۶/۰۳	۶/۴۷	۶/۴۶	۶/۷۶	۵/۸۲	۷/۱۷	۵/۴۴	۵/۹۹	۶/۶۵	۷/۰۷	همکاری پلیس با روستاییان
۴/۸۳	۴/۷۳	۵/۱	۵/۰۱	۴/۱۶	۵/۳۱	۴/۷۲	۴/۶۵	۴/۴۳	۴/۸۲	حضور استقراری پلیس

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

جدول ۸. نوع و وزن زیرشاخص‌های امنیت گردشگری روستاها

وزن معیار	نوع معیار	شاخص‌ها	ردیف
۰/۱۱۶	منفی	خرید و فروش مواد مخدر	۱
۰/۰۷۲	منفی	ایجاد مزاحمت	۲
۰/۱۱۷	منفی	ایجاد نزاع و درگیری	۳
۰/۰۵۴	منفی	سرقت از منازل	۴
۰/۰۶	منفی	سرقت وسایل نقلیه	۵
۰/۲۶۵	منفی	سرقت از باغات	۶
۰/۳۱۶	منفی	تفریحات غیرمجاز	۷
۰/۱۲۳	منفی	افزایش زباله	۸
۰/۰۷۴	منفی	ازبین بردن بافت روستایی	۹
۰/۴	منفی	آسیب رساندن به باغات و کشتزارها	۱۰
۰/۳۱	منفی	عدم رعایت بهداشت در روستا	۱۱
۰/۰۸۴	منفی	آلودگی صوتی	۱۲
۰/۰۶۷	مثبت	حضور گشت زنی پلیس	۱۳
۰/۱۶۹	مثبت	حضورنمادین پلیس	۱۴
۰/۳۵۲	مثبت	اعتماد روستاییان به پلیس	۱۵
۰/۱۹۶	مثبت	مراجعه روستاییان به پلیس	۱۶
۰/۱۵۳	مثبت	همکاری پلیس با روستاییان	۱۷
۰/۰۶۳	مثبت	حضور استقراری پلیس	۱۸

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

$$n_{ij} = \frac{x_{ij} - x_i^-}{x_i^+ - x_i^-}$$

جدول ۹. ماتریس نرمال شده زیرشاخص‌ها

شاخص‌ها	روستاها	کوثر خیز محی آباد پایین	عبدل آباد	دهمه کاظم آباد	کوثر خیز محی آباد بالا
خرید و فروش مواد مخدر	۰/۲۰۲	۰/۴۴۲	۰/۶۰۷	۰/۸۱۶	۰/۹۲۱
ایجاد مزاحمت	۰/۴۴۲	۰/۵	۰/۱۵	۰/۳۴۲	۰/۸۰۹
ایجاد نزاع و درگیری	۰/۲۸۶	۰/۲۸۶	۰/۳۴۴	۰/۳۴۲	۰/۸۲۹
سرقهت از منازل	۰/۳۹۷	۰/۳۹۷	۰/۴۹۶	۰/۴۹۶	۰/۷۷۶
سرقهت وسایل نقلیه	۰/۷۶۵	۰/۷۶۵	۰/۷۶۵	۰/۷۶۵	۰/۷۶۵
سرقهت از باغات	۰/۴۰۳	۰/۴۰۳	۰/۶۹۲	۰/۷۸۳	۰/۸۲۳
تفریحات غیرمجاز	۰	۰/۳۵۲	۰/۳۵۲	۰/۳۵۲	۰/۶۹۸
افزایش زباله	۰/۰۶۶	۰/۰۶۶	۰/۴۵۹	۰/۴۵۹	۰/۶۰۷
ازبین بردن بافت روستایی	۰/۱۰۷	۰/۱۰۷	۰/۵۰۵	۰/۵۰۵	۰/۸۷۹
آسیب رساندن به باغات و کشتزارها	۰/۳۰۴	۰/۳۰۴	۰/۷۹۵	۰/۷۹۵	۰/۸۲۱
عدم رعایت بهداشت در روستا	۰/۱۸۱	۰/۱۸۱	۰/۵۴۳	۰/۵۴۳	۰/۸۹۹
آلودگی صوتی	۰/۴۶۸	۰/۴۶۸	۰/۷۹۴	۰/۷۹۴	۰/۸۸۵
حضور گشت زنی پلیس	۰/۸۸۴	۰/۸۸۴	۰/۸۹۰	۰/۸۹۰	۰/۹۰۱
حضورنمادین پلیس	۰/۸۴۱	۰/۸۴۱	۰/۶۳۲	۰/۶۳۲	۰/۴۲۹
اعتماد روستاییان به پلیس	۰/۸۵۹	۰/۸۵۹	۰/۸۰۷	۰/۸۰۷	۰/۳۶۴

مراجعه روستاییان به پلیس	۰/۸۱۵	۰/۳۶۱	۰/۳۱۹	۰/۰۷۶	۰	۰/۷۱۷	۰/۵۱۵	۰/۴۷۳	۰/۴۳۹
همکاری پلیس با روستاییان	۰/۹۴۳	۰/۳۱۷	۰	۱	۰/۳۲۵	۰/۷۶۳	۰/۵۸۹	۰/۵۳۵	۰/۳۴۱
حضور استقرار پلیس	۰/۵۷۳	۰/۳۳۴	۰/۴۲۶	۱	۰	۰/۷۲۹	۰/۸۱۷	۰/۴۹۵	۰/۵۸۳

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

بعد از طی مراحل توضیح داده شده و با استفاده از فرمول روبه‌رو، مرز ناحیه تخمین را از طریق فرمول زیر به دست می‌آوریم.

$$g_j = \left(\prod_{i=1}^m v_{ij} \right)^{\frac{1}{m}}$$

جدول ۱۰. ماتریس مرز تخمینی هر یک از نواحی

خرید و فروش مواد مخدر	۰/۸۷۱
ایجاد مزاحمت	۰/۸۰۸
ایجاد نزاع و درگیری	۰/۸۷۴
سرقت از منازل	۰/۰۸۱
سرقت وسایل نقلیه	۰/۰۹۰
سرقت از باغات	۰/۳۷۴
تفریحات غیرمجاز	۰/۴۱۹
افزایش زباله	۰/۸۷۱
ازبین بردن بافت روستایی	۰/۸۰۳
آسیب رساندن به باغات و	۰/۵۶۲
عدم رعایت بهداشت در روستا	۰/۴۷۴
آلودگی صوتی	۰/۸۳۹
حضور گشت زنی پلیس	۰/۸۱۰
حضورنمادین پلیس	۰/۶۶۹
اعتماد روستاییان به پلیس،	۰/۵۳۵
مراجعه روستاییان به پلیس	۰/۲۹۶
همکاری پلیس با روستاییان	۰/۲۳۱
حضور استقرار پلیس	۰/۰۹۵

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

جدول ۱۱. محاسبه فاصله هر گزینه از مرز ناحیه تخمین

روستاها	شاخص‌ها
سکنج	۰/۰۲۲
عرب‌آباد	۰/۰۱۴
لنگر	۰/۳۹۱
قناتقستان	۰/۵۱
خرید و فروش مواد مخدر	-۰/۰۳۲
ایجاد مزاحمت	-۰/۰۰۵
ایجاد نزاع و درگیری	-۰/۰۲۳
سرقت از منازل	-۰/۰۰۶
سرقت وسایل نقلیه	۰/۰۱۵
سرقت از باغات	-۰/۰۲۵
تفریحات غیرمجاز	-۰/۰۰۳
افزایش زباله	-۰/۰۳۰
ازبین بردن بافت روستایی	-۰/۰۱۵
آسیب رساندن به باغات و	-۰/۰۰۸
کشتن‌ها	-۰/۰۰۸
عدم رعایت بهداشت در روستا	-۰/۰۰۴
آلودگی صوتی	-۰/۰۱۵
حضور گشت زنی پلیس	۰/۰۱۶
حضورنمادین پلیس	۰/۰۴۱
اعتماد روستاییان به پلیس	-۰/۱۱۶
مراجعه روستاییان به پلیس	۰/۰۹۵
همکاری پلیس با روستاییان	-۰/۰۶۵
حضور استقرار پلیس	-۰/۰۱۷

رتبه	کوترخیز	آباد	دهنه کاظم	عبدل آباد	کوترخیز	اسماعیل آباد	حجت آباد
۱۰	۰/۰۱۶	۰/۰۱۲	۰/۰۰۵	۰/۰۰۶	۰/۰۳۷	۰/۰۳۳	۰/۰۳۰
۹	۰/۰۱۳	۰/۰۱۵	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۶۸	۰/۰۴۴	۰/۰۴۸
۸	۰/۰۰۷	۰/۰۰۳	۰/۰۰۳	۰/۰۲۳	۰/۰۲۲	۰/۰۱۶۷	۰/۰۶۶
۷	۰/۰۱۶	۰/۰۰۳	۰/۰۰۳	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۱۳	۰/۰۵۵
۶	۰/۰۰۷	۰/۰۰۸	۰/۰۰۹	۰/۰۲۶	۰/۰۰۲	۰/۰۳۵	۰/۰۶۴
۵	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۴	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۳	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۲	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۱	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۱۰	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۹	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۸	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۷	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۶	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۵	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۴	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۳	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۲	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷
۱	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۷

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

حال با در نظر گرفتن نتایج مراحل قبل و با توجه با امتیازات مکتسبه هر یک از روستاها به رتبه‌بندی آنها پرداخته‌ایم.

جدول ۱۲. رتبه‌بندی روستاهای مورد هدف توسعه گردشگری

ردیف	نام روستا	امتیاز	رتبه
۱	سکنج	۰/۰۶۸-	۷
۲	عرب‌آباد	۰/۵۰۳	۳
۳	لنگر	۰/۶۶۶	۱
۴	قناتغستان	۰/۵۴۲	۲
۵	حجت‌آباد	۰/۴۲۸-	۱۰
۶	اسماعیل‌آباد	۰/۰۲۱-	۶
۷	کوترخیز محلی آباد پایین	۰/۰۸۷-	۸
۸	عبدل آباد	۰/۰۳۳	۵
۹	دهنه کاظم آباد	۰/۲۱۲-	۹
۱۰	کوترخیز محلی آباد بالا	۰/۰۴۴	۴

منبع: یافته‌های پژوهش؛ ۱۳۹۹.

که بر اساس آن دو روستای لنگر و قناتغستان با داشتن بالاترین رتبه و مابقی روستاها به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. بنابراین با تضعیف نقاط ضعف و برجسته‌تر نمودن نقاط قوت روستاهای هدف گردشگری، می‌توان به توسعه امنیت محیطی روستاهای شهرستان کرمان کمک نمود.

نتیجه گیری

در حال حاضر گردشگری به اولین اولویت و نقطه کلیدی توسعه بسیاری از کشورهای جهان مبدل شده است. این نوع توسعه در یک کشور نشانگر ثبات امنیت ملی است. و همواره امنیت در شکل گیری و سیر نزولی یا صعودی آن اثرگذار بوده است. به طوری که می توان بیان نمود امنیت و گردشگری دو عنصر وابسته به یکدیگر هستند که در فرایند یک تعامل دو جانبه تأثیر متقابل افزایشی یا کاهشیی نسبت به هم دارند. این تحقیق که باهدف مطالعه و تحلیل تأثیر گردشگری مذهبی بر امنیت محیطهای روستایی شهرستان کرمان صورت گرفته است. نتایج پژوهش در خصوص اثرات گردشگری مذهبی بر امنیت روستاییان نشان داد میزان اثرگذاری گردشگری مذهبی بر امنیت محیطی روستاها ملموس بوده. به طوری که در بین مطالعات داخلی مانند: کیانی سلمی (۱۳۹۶)، حسینائی و همکاران (۱۳۹۶)، ذال و همکاران (۱۳۹۵)، شربتی و همکاران (۱۳۹۵)، محمودی و همکاران (۱۳۹۴)، محمدی یگانه و همکاران (۱۳۹۲) هر کدام به نوعی در قالب نتایجی چون؛ تأثیر جنبه دیداری امنیت بر رضایت گردشگران و جامعه میزبان، حضور استقرار پلیس، عملکرد و اطلاع رسانی نیروی پلیس بر امنیت گردشگران و روستاییان به تأثیر گردشگری و خصوصاً گردشگری مذهبی بر امنیت محیطی روستاها تأکید کرده اند. همچنین در بین پژوهشهای خارجی، لیو (۲۰۱۷)، ژوزف سیمپسون (۲۰۱۶)، مورات پیام (۲۰۱۶) و امین (۲۰۱۳) بر امنیت شخصی، اثربخشی نیروهای ایمنی و امنیتی و نقش دولت و سازمانهای مربوطه بر امنیت محیط-های گردشگری اذعان کرده اند. لذا، نتایج پژوهش حاضر با پژوهشهای مذکور همسو می باشد. از ضعفهای این پژوهش کمبود تحقیقات و آمار و اطلاعات مرتبط با موضوع مورد بررسی بوده. و از مزیت‌های این تحقیق در نظرگیری معیارها و زیرمعیارهای پوشش دهنده مسئله و استفاده از مدل‌های کاربردی جهت تعیین موثرترین عوامل بر امنیت محیطی روستاها مورد مطالعه بوده است.

در ارزیابی میدانی، تعداد ۱۰۱ نفر از جامعه میزبان و ۲۴ نفر از افراد مرتبط با مسئله خواسته شده به عنوان نمونه انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. جهت تجزیه و تحلیل، وزن‌دهی و رتبه‌بندی داده‌ها از روش MABAC و FAHP، استفاده شده است. بنابراین تأثیر گردشگری مذهبی به عنوان متغیر مستقل در حوزه‌های امنیت ارتباطی، اجتماعی و زیست محیطی و امنیت محیطهای روستایی به عنوان متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفته‌اند. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد: شاخص ارتباطی با دارا بودن ۰/۵۲۴ دارای بالاترین وزن و شاخص زیست محیطی با دارا بودن ۰/۱۱۱ دارای کمترین وزن از لحاظ امنیتی بوده است.

در میان زیرشاخص‌های مورد مطالعه و از بین زیر شاخص‌های ارتباطی، اعتماد روستاییان به پلیس (۰/۳۵) بالاترین و حضور استقرار پلیس (۰/۰۶۳) کمترین وزن را به خود اختصاص داده‌اند. بنابراین در بین مردم زیر شاخص اعتماد روستاییان به پلیس بیشترین تأثیر را بر امنیت آنها خواهد داشت. در بین زیر شاخص‌های اجتماعی، تفریحات غیرمجاز بالاترین (۰/۳۱۶) و سرقت وسایل نقلیه و لوازم آن (۰/۰۵۴) کمترین وزن را به خود اختصاص داده‌اند. بنابراین بر امنیت ساکنان روستاها تأثیر منفی خواهد گذاشت. در زیرگروه شاخص‌های زیست محیطی، عدم رعایت بهداشت در روستاها (۰/۳۱) بالاترین وزن را به خود اختصاص داده. بنابراین این مسئله می‌تواند یک مانع مهم بر سر راه امنیت روستاییان و گردشگران از نگاه زیست محیطی باشد. از آنجا که میزان تشکیل پرونده‌های قضایی و انتظامی روستاهای شهرستان کرمان در سه سال اخیر افزایش یافته و از طرفی ورود گردشگران در تعطیلات بهاری و تابستانی اتفاق افتاده است، و اینکه بیشتر گردشگران در این فصول به منطقه و مخصوصاً مکانهای مذهبی وارد می‌شوند، باعث ناامنی آنها شده است. بر این اساس با بر طرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت امنیتی روستاها می‌توان نقش بسزایی در توسعه گردشگری و بالا بردن امنیت محیطهای روستایی منطقه ایفا نمود.

حال با توجه به نتایج بدست آمده از مطالعه انجام شده پیشنهاداتی در راستای پژوهش به صورت ذیل ارائه می‌گردد. لازم به ذکر است که پیشنهادات مطرح شده با توجه به اولویت بندی صورت گرفته در مدل‌های کاربردی پژوهش ارائه گردیده است:

الف) ارتباطی

۱. حضور نمادین و به موقع پلیس جهت برقراری فضای امنیتی بالا در بین سکونتگاه‌ها؛
۲. تقویت کارایی نیروهای تخصصی انتظامی به منظور افزایش تکریم ارباب رجوع؛

۳. بالا بردن امنیت راه‌های مواصلاتی منطقه؛

۴. احداث امکانات رفاهی، بهداشتی بین راهی و نظارت بر فعالیت آنها و واگذاری اداره امور این مراکز به ساکنان محلی.

ب) اجتماعی

۱. برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در راستای جلوگیری از تفریحات غیرمجاز؛

۲. جلوگیری از ایجاد مزاحمت برای نوامیس روستاییان و گردشگران؛

۳. جلوگیری از سرقت از منازل روستاییان و وسایل گردشگران؛

۴. جلوگیری از خرید و فروش مواد مخدر.

ج) زیست‌محیطی

۱. استقرار باکس زباله در بین نقاطی که مشکل دفع خواهند داشت؛

۲. فرهنگ سازی و ارائه راهکارهای تخصصی مدیریت پسماند جهت کاهش حجم زباله. مثلاً استفاده از ظرفیت تشکل‌های مردم نهاد و در اجرای سیاست‌های مدیریت پسماند؛

۳. مدیریت جهت کاهش آلودگی‌های صوتی.

سیاسگذاری

از تمام خبرگان و روستاییانی که در ارزیابی شاخصه‌های امنیتی روستاهای شهرستان کرمان ما را یاری نمودند، کمال تقدیر و تشکر را داریم.

منابع

- افشار، علی، قریشی، سیدمحمد. (۱۳۹۳). امنیت و صنعت گردشگری و نقش آن بر صنایع تولیدی. فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی قزوین. سال ۳. شماره ۱۱. ۱-۲۲.
- آقاجانی، معصومه، فراهانی‌فرد، سعید. (۱۳۹۴). گردشگری مذهبی و عوامل مؤثر بر آن. فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان. سال ۳. شماره ۹. ۴۳-۶۶.
- آقائی، واحد. محمدی، هوشمند. (۱۳۹۸). رابطه متقابل امنیت و گردشگری با تأکید بر استان اردبیل. فصلنامه علمی و تخصصی دانش انتظامی اردبیل. دوره ۶. شماره ۲۲. ۴۷-۷۴.
- پورطاهری، مهدی. (۱۳۸۹). کاربرد روش‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه در جغرافیا. تهران: انتشارات سمت.
- حاجی‌نژاد، علی، فتاحی، احد، پایدار، ابوذر. (۱۳۹۴). کاربرد مدل‌ها و فنون تصمیم‌گیری در جغرافیا با تأکید بر برنامه‌ریزی روستایی. شهری و گردشگری. سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.
- حافظ‌نیا، محمدرضا. (۱۳۸۷). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی. انتشارات سمت.
- حبیبی، آرش، ایزدیار، صدیقه، سرافرازی، اعظم. (۱۳۹۳). تصمیم‌گیری چند معیاره فازی. تهران: انتشارات سیمای دانش.
- حسینائی، علی، موسی‌زاده، حسن، سعیدی، علی. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر حضور پلیس بر احساس امنیت اجتماعی افراد در تفرجگاه‌ها. فصلنامه انتظام اجتماعی. سال ۹. شماره ۳. ۲۷-۵۶.
- ذال، محمدحسن، تبریزی، نازنین، مهرعلی‌تبارفیروزجایی، مرتضی. (۱۳۹۵). اثرات گردشگری مذهبی بر فضاهای روستایی، مورد مطالعه: اوجی‌آباد شهرستان آمل. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی. سال ۵. شماره ۱. ۸۳-۱۰۲.
- شربت، اکبر، عموزاد مهدیرجی، حسین. (۱۳۹۵). تحلیلی بر نقش امنیت اجتماعی در توسعه گردشگری نواحی مرزی استان گلستان. فصلنامه علوم و فنون مرزی. سال ۷. شماره ۱. ۲۳-۴۶.
- عطایی، محمد. (۱۳۸۹). تصمیم‌گیری چند معیاره. انتشارات صنعتی شاهرود.
- کیانی‌سلمی، صدیقه، مهرابی، علی. (۱۳۹۶). شناسایی عوامل مؤثر بر امنیت گردشگری و نقش آن در رضایت، وفاداری و جذب گردشگران، نمونه موردی: گردشگران اصفهان. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی. شماره ۵۲. ۲۶۶-۲۲۹.

- محمدی یگانه، بهروز، چراغی، مهدی، محمد ولایی. (۱۳۹۲). نقش گردشگری مذهبی در توسعه روستایی، با تاکید بر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی مطالعه موردی: روستای قیچاق شهرستان میاندوآب. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی. سال ۱۳. شماره ۳۰. ۲۵-۷.
- محمودی، حمیده، قاسمی، مریم، شایان، حمید. (۱۳۹۴). واکاوی اثرات گردشگری مذهبی بر توسعه اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی شهر مشهد. فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق خشک. سال ۵. شماره ۲۰. ۷۱-۹۰.
- Amin, M.M. (2013): Religious Tourism in Egypt: A Case Study Analysis, the American University in Cairo. School of Global Affairs and Public Policy.
- Anyu Liu., & Stephen, P. (2017): Tourism's vulnerability and resilience to terrorism. *Tourism Management* 417-404 ,60.
- Dalalah, D., Hayajneh, M., & Batieha, F. (2000): A fuzzy multi-criteria decision making model for. *Journal of Travel Research*, (34)6, 319-338.
- Hall, M.C., & Page, S.J. (2014): *The geography of tourism and recreation: Environment. place and space*. Routledge.
- Joseph J., Simpson, P.M., Simpson, Oliver C.M. (2016): Attitude towards immigrants and security: Effects on destination loyal tourists. *Tourism Management*, Volume 386-373 ,57.
- Maneenetr, T., & Tran, T.H. (2014). SWOT Analysis of Religious Tourism in Nong Khai Province, Thailand Proposed Guidelines to Incorporate Temple Stay Program. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(23), 696.
- Mehmet, M.P. (2016): Tourists' Security: The Need for Tourism Police in Bosnia and Herzegovina, *British Journal of Economics, Management & Trade*.
- Reihanian, A., & Beinti Mahmood, N.Z., Kahrom, E., & Wan Hin, T. (2012): Sustainable tourism development strategy by SWOT analysis: Boujagh National Park, Iran. *Tourism Management Perspectives* 4: 223- 228. anese tour guides, *African Journal of Business Management*, vol.5, No.4, pp: 1325- 1333.
- Stasiukynas, A., Raslanas, S., & Jurgelaityte, E. (2013): Sustainability Assessment Studies of Recreational Buildings. *Procedia Engineering*, No 57, pp 929-937.
- UNWTO, (2007). *Tourism Highlights 2007 Edition*, Available in "www.unwto.com".